

Становище

от проф. д-р Милияна Каймакамова, Софийски университет „Св. Климент Охридски“, професионално направление 2.2. История и Археология за материалите, предоставени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ по професионално направление 2.2. История и археология (специалност „Нумизматика“) за нуждите на Секция „Нумизматика и епиграфика“ на НАИМ – БАН, обявен в ДВ бр. 91/ 23. 10. 2020 г.

В конкурса като единствен кандидат участва доц. д-р Дочка Иванова Аладжова. Процедурата и произтичащите от нея изисквания във връзка с провеждането на конкурса, видно от представената документация, са спазени. При запознаването ми с нея не установих допуснати нарушения. Кандидатът е изпълнил минималните национални изисквания по чл. 26, ал. 2 и 3 от ЗРАСРБ.

Доц. Аладжова е трайно свързана с дейността на НАИМ-БАН от 1996 г. Успоредно с изследователските си проучвания през годините тя е изпълнявала различни обществено-научни функции като негов научен секретар, зам. директор, главен редактор, член на редколегии и др. За нейното професионално развитие допринасят и специализиите, осъществени в престижни международни научни центрове. Многобройни са участията на доц. Аладжова в различни значими международни и национални научни форуми, проекти, договори и т.н. Научната ѝ биография се допълва и от преподавателска дейност, осъществявана в различни български университети.

На обявения конкурс кандидатката се представя с общо 94 заглавия, от които 2 монографии и 92 статии. Тези трудове представят основните теми, разработвани от г-жа Аладжова след избора ѝ за „доцент“, а именно: монетната циркулация през V в. по данни от българските земи; монетното обръщение в многослойни обекти; монетите от Сердика IV-VII в.; тежестисталони от IV-VII в.; приноси на сфрагистични паметници; оловни плочки; лекарството териак; новооткритите монети-фуре. В своята цялост те показват нейния стремеж към разширяване на научната проблематика в зависимост от новооткрити или по-малко известни артефакти. Преценени от историческа гледна точка, публикациите имат значение за по-нататъшното проучване на живота в българските земи през късната античност. Доц. Аладжова допринася за създаването на една още по-конкретна представа относно: промените във Византийския запад на границата между Античността и Средновековието и в хода на варварските нашествия на Балканите през IV-VII в. (№ 3, № 6, № 7, № 9, № 26), функционирането на някои от селищата и крепостите на север и на юг от Стара планина (№ 11, № 14, № 23, № 29, № 35), състоянието на търговията (№ 30р № 31, 32, № 33,

№41, № 44,). Определено важно значение имат и изследванията, които спомагат за доизясняване на въпросите, свързани с темповете на монетната циркулация в рамките на средновековна България и първите векове на османската власт в българските земи (№ 8, № 41, № 44, № 56).

През 2009 г. доц Аладжова публикува монографията си „Сол, пипер...и археология“, посветена на добиването, употребата и съхраняването на солта, черния пипер и някои други подправки през Античността и Средновековието. Наблюденията и констатациите на авторката се основават на находки от съкровища, открити на територията на Ливан, България, Франция и Англия, в които са включени сребърни статуетки-съдове за подправки. Предмет на конкретен сравнителен анализ е статуетката от с. Николаево, Плевенско. Авторката, аргументирано се присъединява към групата на изследователите, които отнасят паметника към съдовете-*Piperatoria*, предназначени за съхраняване на черен пипер. Подробно са представени сходствата между българската находка и останалите статуетки-съдове (*Piperatoria*).

Най-значимо място сред представените за рецензиране трудове има хабилитационният труд на доц. Аладжова, озаглавен „Сердика (VI-VII век). Парично обръщение, тежести, печати“. Изследването се базира върху анализа на изворов материал, открит през последните 20 години. Въз основа на него се разглежда проблема за прехода на Сердика от късноантичен към средновековен град, който досега не е бил предмет на самостоятелно проучване.

Краткият исторически обзор в първа глава, създава точна представа за значението на Сердика в управлението, религиозно-политическия и стопански живот първоначално на Римската империя, а след това и на Византия. Изхождайки от историческия контекст, авторката обосновава аргументирано хронологическата рамка на изследването си. Изтъква се, че новооткритият нумизматичен и сфрагистичен материал разширява значително информацията за промените, настъпили във функционирането на града през VI-VII в. в хода на българските и славянските нападения на Балканския полуостров.

Според мен би било добре в тази първа глава да се посочи и стратегическото значение на Сердика като един от основните градове, през които е минавал древният римски път *Via Militaris*. Знае се, че от древността до днес този „царски друм“ се счита за най-важната пътна артерия, свързваща Западна Европа с Изтока.

Паричното обръщение на Сердика е изследван във втора глава. На анализ е подложен значителен по обем нумизматичен материал, открит главно през последните десет години. С проследяването му авторката прави

важен принос в изследването на стоково-паричния обмен на града и на значението му като търговски и военен център във византийския Запад през VI-VII в.

Характеристиката на тежестите, използвани при търговската дейност в Сердика е осъществена в трета глава. Несъмнено доц. Аладжова се е справила успешно с идентификацията и хронологията на тези артефакти. С техния анализ се дава ценна информация в областта метрологията, нумизматиката, финансите, незаконната спекула и т.н.

Значителният обем на сфрагистични паметници, открити в Сердика през последните години, са коментирани подробно в четвърта глава. Изтъква се, че това е най-голямата колекция от късноантични печати, намерена на българска територия. Описанието на отделните екземпляри разкрива общите и специфични им черти с тези, намерени в други византийски властови и търговски центрове.

След запознаването с научните трудове и посочването на съдържащите се в тях приноси, намирам за основателно да дам своя положителен вот за избор **на доц. д-р Дочка Аладжова** на академичната длъжност **„професор“** по професионално направление 2.2. История и археология (специалност „Нумизматика“) за нуждите на Секция „Нумизматика и епиграфика“ на НАИМ – БАН.

27. 02. 2021 г.

София

Изготвил становището :

/проф. д-р Милияна Каймакамова/